

L'ESTRATEGIA DEL PALIMPSEST
Isidor Cònsul

-Jaume Pérez Montaner, L'oblit. Premi Ausiàs March, 1995. Pròleg de Dominic Keown. Edicions 62. Barcelona, 1996.

-

Jaume Pérez Montaner és música reposada, una veu fosca, la rialla neta i un capteniment de tranquil·litat. El tipus d'home de lletres fet a l'anglesa, abillat amb aquell punt d'elegància d'esperit, discreta i serena, que sembla més acostada als verds plujosos d'un **college** d'Oxford o de Cambridge que no pas a l'esclat de foc d'una geografia fallera i de contorns valencians. La seva poesia, d'ençà els inicis a Adveniment de l'odi ara fa vint anys, ha respirat maduresa, cada vegada amb més força, així com les alenades d'una especulació culta que es manifesten, sobretot en els poemes dels tres darrers reculls que li he llegit: Màscares (1992), Fronteres (1994) i L'oblit (1996). Una trajectòria, d'altra banda, que camina en paral·lel a una obra curta d'assagista i de traductor (Anne Sexton, e.e. cummings i Wallace Stevens) on Pérez Montaner s'ha acostumat a mostrar-hi les subtileeses d'un lector astut, horacià i intel·ligent.

L'oblit, el seu darrer poemari, s'obre amb un pròleg de combat de Dominic Keown que em sembla a les antípodes del breu apuntament que acabo de fer del poeta i que esdevé, per un altre costat, una canonada a la línia de flotació -una esmena a la totalitat- dels mètodes historicistes i classificadors de la historiografia i la crítica literària catalanes. Però és un pròleg que es mossega la cua quan s'encara a tractar l'obra de Jaume Pérez Montaner: s'hi acosta amb la mateixa fontaneria crítica i els mètodes de recerca historicista i captura d'influències que ha blasmat en paràgrafs anteriors. Tot i això, es capté com un treball il·lustratiu amb l'encert de dibuixar les coordenades del poeta i, quan s'ajoca en el tram interior

de L'oblit, descriu, comenta i postil·la amb coherència les quatre seccions que l'integren.

POETICA DE LA MADURESA

Els comentaris del prologuista m'estalvien la descripció externa del volum i ho aprofito per accentuar la primera peça de L'oblit, una prosa magnífica que l'autor titula Palimpsest i que m'abellix, no només de ponderar per la bellesa que tragina, sinó per la funció de poètica que em sembla que exerceix en el fil de la trajectòria lírica de Jaume Pérez Montaner: a l'eix d'una dimensió profunda on jo sóc el meu propi turment. L'entrada del text dibuixa els contorns d'un museu polsós que es ple amb la cendra dels anys i el llast de les runes del temps: la càrrega de cadascú. Es un paisatge personal devastat que s'il·lumina tot d'una quan l'acoloreix la gràcia d'un cop de llum intens a la memòria. La llampada retorna les imatges del passat, el temps s'atura en el cor del poeta i salta, enganyós, el poema -el duríssim desig de permanència. El replà de la breu aturada lluita contra l'oblit, converteix la recreació de la memòria en versos de projecció cap al futur i el temps recomença un joc de circularitat entorn del món més autèntic del poeta.

Aquest exercici del poema entès com a il·luminació -l'atzaiaga de llum al bell mig de la nostra memòria- actua com a palimpsest metafòric que superposa la realitat d'un text sobre un altre. La noció concreta de palimpsest remet al còdex històric emprat més d'una vegada després d'haver-hi raspat el text primitiu. Era un vell costum medieval per aprofitar els pergamins amb la pràctica de diferents reescriptures d'un mateix estrat. Si es trasllada als àmbits de l'escriptura de creació, el concepte de palimpsest s'amara amb connotacions simbòliques que tant poden parlar de recreació i reescriptura des d'una perspectiva d'estil (en el

sentit convencional que escriure és reescriure), com es poden referir, també, als moviments circulars del filaberquí del poeta girant en els mateixos tòcoms de l'esperit. El palimpsest metafòric es converteix així en el retorn cíclic d'aquella mena de realitat que apunta, una i una altra vegada, els estrats més ocults i profunds dels miralls del poeta.

Seguint el fil de la mateixa argumentació, els poemes de L'oblit reprenen temes i convencions provinents de llibres anteriors (sobretot de Màscares, 1992, i Fronteres, 1994), i és fàcil petjar-hi les senderes amoroses de l'apartat Esplendor de la nit i l'especulació sobre la pròpia reflexió poètica del darrer tram del volum, Domini de l'aurora. En tot cas, tampoc no serà sobrer apuntar-hi les dificultats d'una opció poètica que hi esdevé més críptica i quintaessenciada que no pas en llibraments anteriors, ni tampoc l'evidència que el poeta camina cada vegada més segur per la maroma incerta de la maduresa.

Isidor Cònsul